

Publieke waarden en digitalisering in het hoger onderwijs en onderzoek

24 January 2024

Prof. dr. José van Dijck
Universiteit Utrecht

2019

OPINIE DIGITALISERING HOGER ONDERWIJS

Digitalisering bedreigt onze universiteit. Het is tijd om een grens te trekken

Digitalisering en privatisering in het hoger onderwijs gaan hand in hand. De afhankelijkheid van (Amerikaanse) techbedrijven neemt toe. Tijd om een grens te trekken, stellen de rectores magnifici van de Nederlandse universiteiten.

Rectores magnifici van de Nederlandse universiteiten 22 december 2019, 20:00

2020

Foto Pixabay

'Universiteiten moeten ict en data weer in eigen hand nemen'

ACHTERGROND (/NL/TAXONOMY/TERM/460)

Universiteiten maken zich afhankelijk van grote techbedrijven. Daarop klinkt in de medezeggenschapsraden steeds meer kritiek, zegt voorzitter Rien Wijnhoven van hun landelijke vereniging LOVUM.

2021

nrc>

 Mijn nieuws Podcasts Digitale krant

■ ACHTERGROND

De digitale surveillant staat naast je bed

Proctoring Door de coronacrisis zijn hogescholen en universiteiten massaal overstreden antispieksoftware gaan gebruiken. Een praktische oplossing, maar de ethische bezwaren zijn talrijk. „We maken ons echt hele grote zorgen.”

Mirjam Remie • 7 april 2021 • Leestijd 7 minuten

2022

Het post-coronatijdperk vraagt om een langetermijnvisie op publieke waarden

Onderwijsinstellingen zien zich geconfronteerd met een dilemma: hoe borgen ze publieke waarden bij de massale inzet van commerciële platforms voor online onderwijs? Karen Maex (UvA), José van Dijck (UU) en Christien Bok (SURF) buigen zich over mogelijke oplossingen.

2023

ScienceGuide

'Is het hoger onderwijs wel kritisch genoeg op ChatGPT?'

[Nieuws](#) | [de redactie](#)

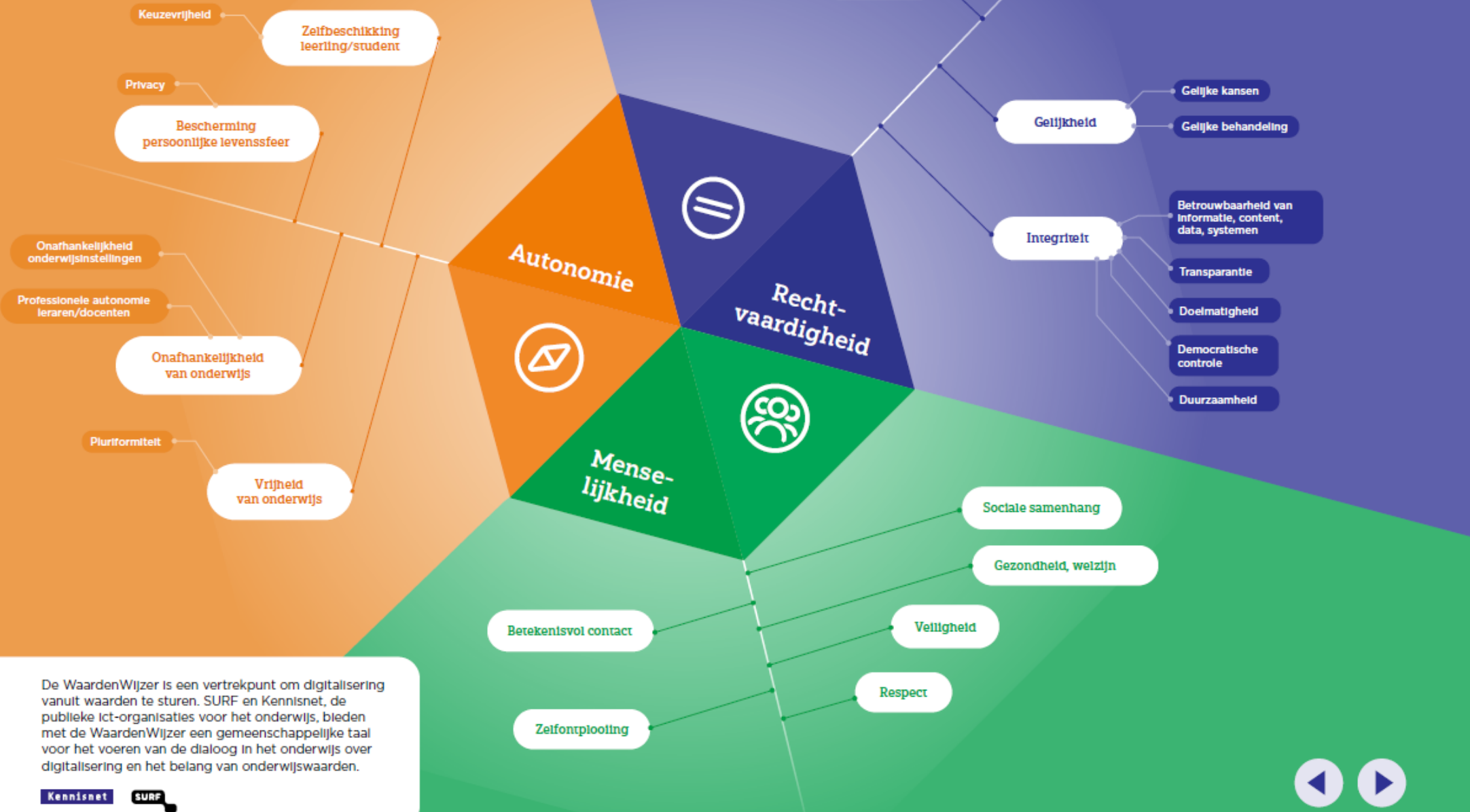
21 februari 2023 | Het is veelbetekenend dat niemand ook maar de suggestie oppert om de ontwikkelingen op het gebied van AI te remmen. Dat zei Steven Dorrestijn, lector Ethiek en Technologie bij Saxion, tijdens een debat over ChatGPT en het hoger onderwijs. Microsoft ziet in het GPT-3-model juist de opmaat naar een nieuw soort economie, vertelde Rob Elsinga namens het technologiebedrijf.

Voor onderwijs zijn deze waarden essentieel:

**SURF streeft naar
'publieke waarden
by design'**

WaardenWijzer voor digitalisering in het onderwijs

De WaardenWijzer is een vertrekpunt om digitalisering vanuit waarden te sturen. SURF en Kennisnet, de publieke ict-organisaties voor het onderwijs, bieden met de WaardenWijzer een gemeenschappelijke taal voor het voeren van de dialoog in het onderwijs over digitalisering en het belang van onderwijswaarden.

1 Publieke waarden missie

Stel een gezamenlijke publieke waarden missie op

2

Waarden vertalen

Vertaal gezamenlijke waarden missie naar o.a. principes, normenkaders en standaarden.

3 Strategie en governance

Strategie

Wat in eigen beheer?

Wat van de markt?

Wat met de markt?

Bepaal de juiste strategie om tot de gewenste resultaten te komen.

Governance

Organiseer mechanismen en creëer de juiste governance om te zorgen dat afspraken worden nagekomen, binnen instellingen, binnen de VSNU en binnen SURF.

4

Realiseren van doelen

Onderhandel

Indien nodig

Onderhandel met de markt.

Daag andere marktpartijen uit.

Ontwikkel samen met de markt.

Onderhandel op basis van die principes, normenkaders en regels met marktpartijen. Kom tot afspraken over een baseline en bepaal wanneer onderhandelingsresultaten wel en niet acceptabel zijn.

Ontwikkel

Organiseer, coördineer of ontwikkel onderdelen zelf

Organiseer alternatieven

Organiseer en/of ontwikkel open alternatieven.

Start innovatie samenwerkingsverbanden met marktpartijen.

Agendering en lobby bij politiek en binnen Europa voor wetgeving.

WAT DOEN WE AL?

1. **BEWUSTWORDING MISSIE:** bv SURF cursus publieke waarden voor bestuurders en ICT-directeuren
2. **STRATEGIE:** Samen sturen op (juridische) voorwaarden en implementatie van publieke waarden bv. bij ‘big deals’ met OCW en SLM Rijk.
3. **GOVERNANCE EN BELEID:** Implementeren van publieke waarden bij aanbestedings-trajecten van digitale (leer)systemen.

WAT DOEN WE AL?

4. ONTWIKKEL EN ORGANISEER ALTERNATIEVEN:

- *Standaarden voor open science: referentiekader studentdata, open leermaterialen, toetsen op afstand,*
- *GroEIFonds aanvraag NPULS (toegekend): creatie van digitaal leerlandschap, uitwisseling open leermaterialen, Centers for teaching and learning; Edu-ID, Edu-badges.*

WAT DOEN WE AL?

4. ONTWIKKEL EN ORGANISEER ALTERNATIEVEN:

WAT MOETEN WE NOG DOEN?

- 1. Meer samenwerking tussen Ministeries, sector, SURF en instellingen om een onafhankelijk digitaal landschap voor onderwijs en onderzoek te creëren;*
- 2. Investeren in ICT-personeel, ICT vaardigheden van O&O personeel en studenten*
- 3. Meer samenwerking tussen Ministeries, sector, SURF en instellingen voor het garanderen van publieke digitale infrastructuur (bv voor GenAI)*

WAT MOETEN WE NOG DOEN? (NL in EU)

4. Nederland als digitaal knooppunt van Europa: open edu en open science wordt de norm.

5. Europese wetgeving op gebied van data, algoritmes, platformen (DSA/DMA) en AI (EU AI Act) vereist speciale aandacht voor publieke sectoren, incl. onderwijs en wetenschap

Dank u wel!

j.f.t.m.vanDijck@uu.nl